

לא בשמים היא.

על מניעות ותפקידן

(1) ספר דברים פרק ל

(יא) כי המצנה הזאת אשר אנכי מצונוך היום לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא:

(יב) לא בשמים היא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשנה:

(יג) ולא מעבר לים היא לאמר מי יעבר לנו אל עבר הים ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשנה:

(יד) כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשתו:

רש"י על דברים פרק ל פסוק יב

(יב) לא בשמים הוא - שאילו היתה בשמים היית צריך לעלות אחריה וללמדה:

(79-80) ספר שם משמואל פרשת בא - שנת תרע"ו

ונראה לפרש דהנה אמרו ז"ל (אבות פרק ו' מ"ב) בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה. וכל המפרשים תמהו מה תועלת בבת קול זו שאינה נשמעת לבריות. ונראה לפרש דהנה אמרו ז"ל (יומא ל"ט.) עבירה מטמטמת לבו של אדם, מה גם איש אשר הרבה לפשוע ונמסר ביד יצרו, איך אפשר לו לעשות תשובה, ואפ"ל אם אדם לפעמים תתפעם רוחו וידאג מחטאתו, הכל קשור בחבלי הטאתו. אך יובן עם דברי הש"ס עירובין (נ"ה.) מאי דכתיב לא בשמים היא ולא מעבר לים היא, לא בשמים היא שאם בשמים היא אתה צריך לעלות אחריה ואם מעבר לים היא אתה צריך לעבור אחריה, ואינו מובן מה נ"מ אם צריך הלוא אינו יכול, ואין הקב"ה בא בטרונא עם בריותיו. ונראה מזה דאם ה"ל צריך ה"ל באמת יכול. והטעם עפ"י מה שהגיד כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה דמה שיש במצוות מעשה בו"ד כח לפעול בעליונים, משום דהאדם הוא שליח לעשות מצוות ה' וכמו ששלוחו של אדם כמותו וכח המשלח בשליחו וידו כידו, כן כביכול שלוחו של הקב"ה כמותו, ונחשב מעשה המצוות כמו כביכול הוא הפועל והעושה, עכ"ל. וכ"כ יש לומר דשוב לא שייך לומר שמצוה זו היא נמנעת מלעשותה, מאחר שנחשבת מעשה הקב"ה והוא כל יכול. וע"כ אם היתה התורה בשמים והיינו מצווים לעלות אחרי לשמים, כי אז ה"ל לנו כח נעלה גם לזה. וכענין זה הוא באדם החוטא שנמסר ביד יצרו וקשור בחבלי חטאתו, מאחר שנצטוונו לעשות תשובה הרי אנחנו גם בזה שלוחי השי"ת, כמו שאם נצטוונו לעלות השמימה היינו יכולים כן גם בזה, ואפ"ל מחיצה של ברזל אינה מפסקת. אך זה ששליח יש בו כח המשלח הוא רק כשקיבל עליו את השליחות, אבל אם לא קיבל עליו השליחות ואמר אי אפשר להיות שליח, אף שנתישב בדעתו אח"כ ועשה השליחות מסתברא דלא מהני, שהרי כבר ביטל השליחות והו"ל כמי שעושה מאליו.

ולפי האמור תבאר תועלת הבת קול בכל יום אף שאינה נשמעת לבריות, כי איש הרוצה להיטיב מעשיו אלא שאינו יכול ואת השליחות לא קיבל עליו כנ"ל, כאשר מופיעה הבת קול הוא מינוי השליחות מחדש, ובאשר עכשיו עכ"פ רוצה ליתרה ולעשות רצון קונו הרי היא קבלת השליחות, ושוב משיג כח חדש כח המשלח בשליח, ושוב יכול לעשות תשובה שלימה, וכ"ז אם רוצה עכ"פ לשוב וליתרה אלא שאינו יכול לזה מועילה הבת קול, אבל למי שאינו רוצה אינה מועילה הבת קול מאומה. וזה יש להעמיס בכוננת הכתוב (ישעי' ל' כ"א) ואזניך תשמענה דבר מאחריך לאמור זה הדרך לכו בו, ותיבת מאחריך נתקשו בה המפרשים. אך לפי האמור יש לומר דהנה הש"ס (שלהי מגילה) דהקרא קאי על בת קול, אך לאו כל אדם שומע את הבת קול, אלא מי שתחילה רוצה אלא שאינו יכול, וזהו שאמר ואזניך תשמענה דבר מאחריך היינו שאתה תהי' עכ"פ רוצה ליתרה אז אחר זה תוכל לזכות לשמוע את הבת קול, וע"י הבת קול שוב יהי' לאל ידיך לעשות תשובה כנ"ל, ואין הפירוש שמיעה גשמית אלא הלב יתפעם ויקבל עליו השליחות:

(89) ספר ליקוטי הלכות יו"ד - הלכות הכשר כלים הלכה ד

וזהו "לא בשמים היא ולא מעבר לים היא לאמר וכו'". וכמו שפרש רש"י, שאם היתה בשמים, היית צריך לעלות אחריה ואם היתה מעבר לים, היית צריך לעבר אחריה, אך באמת קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותה, ושהעקר תלוי ברצון שפלב ובפיו, פי צריכין לדבר הרצון והפסופיו בפיו כדי להוציא מפי' אל הפ' על, ותקף שהוא מרצה על הכל באמת, אפילו למס'ר נפשו לעלות לשמים וליירד לתוך הים בשביל התורה, תקף הוא וזכה אליה. פי אין הקדוש - ברוך - הוא בא בטרונא עם בריותיו, ואין הקדוש - ברוך - הוא שולח להאדם מניעות של'א ויכל לשבכם אם ירצה, והעקר הוא על - די ת' קף הרצון כנ"ל. פי הכל אמת, שעדני עקרה אצל ה' יתברך ואי אפשר להמשיכה בראוי בכל אדם ובכל דור ודור, פי אם על - די רצון חזק במסירת נפש עד שיתרצה לירד לתוך הים והתהום כנ"ל. ועל - די הרצון יזכה לשבר כל המניעות המשפחהו לפניו כים ותהום ממש, ויזכה לעבר על הפ'ל בשלום כנ"ל. וגם דקה בנה את הש'טן שאין לו לקטרג עוד על קבלת התורה, פי עדניו היא אצל הקדוש - ברוך - הוא וצריכין יגיעות גדולות לשבר מניעות עצמות ק'דם שזוכין אליה בראוי, ועל - פן מה לך לקטרג, פי ה'ל'א אתה עושה את שלך בשלמות ואתה מומין לכל אחד מניעות עצמות מכל הצדדים ובפ'ט על - די בני אדם גדולים שאמתה מתלבש בהם להסית ולמנ'ע את כל אחד שאלו המניעות גדולים מהכל. ואם נמצאים איזה אנשים שחסים על נפשם ומסתכלים על האמת ומשפ'רים המניעות על - די ת' קף חשקם ורצונם, בנדאי מגיע להם לקבל את התורה כפי המניעות שמשפ'רים על - די ת' קף רצונם וכנ"ל: